

“We willen het zorglandschap drastisch veranderen”

Oostrem vzw ziet Zorgzame Buurten als een aanloop naar meer

Op 132 plaatsen in Vlaanderen loopt sinds 2022 het Zorgzame Buurten-project. Hierin worden verschillende vormen van zorg kleinschalig ondergebracht in buurten. Het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin ondersteunt het project met onderzoek en advies. Eén van de buurten is Samen Thuis in het Molenveld, in Herent. Mario Vanhaeren, directeur van het deelnemende Oostrem vzw, heeft honger naar meer. “We zijn in gesprek met beleidsmakers op elk niveau. Ze zijn stuk voor stuk enthousiast, zonder uitzondering.”

Wat zijn Oostrem, het Zavelhuis en Ferm?
Oostrem is een voorziening voor personen met een beperking.

Het Zavelhuis zijn ouders die in eigen regie initiatief nemen om hun jongvolwassen kinderen met een beperking op te vangen.

Ferm is een netwerk met een breed aanbod van activiteiten en diensten zoals thuiszorg, huis-houdhulp en kinderopvang.

‘Whatever is the question, community is the answer’ titelt het werkdocument waarin Mario de visie van Oostrem uiteenzet. Wanneer het Zorgzame Buurten-project in 2024 afloopt, wil hij de aanpak structureel verankeren in het zorglandschap.

Eerst en vooral: hoe is de Zorgzame Buurt in het Molenveld ontstaan?

Mario: “In 2021 rees er achter het gemeentehuis van Herent een nieuwe verkaveling uit de grond: het Molenveld. Met nieuwbouwwoningen en -appartementen, private en sociale huisvesting. De gemeente Herent betrok ons bij een doelgroepenplan. We kregen er samen met het Zavelhuis een locatie voor twee woonprojecten: het Molenhuis en het Zavelhuis. Vanaf dag één sloten we een samenwerkingsverband af, ook met Ferm, landelijke thuiszorg. De middelen vanuit het overheidsproject ‘Zorgzame Buurten’ kwamen pas later.”

Wat houdt jullie samenwerking vandaag concreet in?

“We stellen onze gemeenschappelijke ruimte in het Molenhuis overdag ter beschikking van Ferm. Ze organiseren daar dagopvang voor ouderen. Een win-win: het biedt ons de zekerheid dat er nabijheid is voor onze bewoners die niet naar dagbesteding gaan. Ze kunnen ’s middags bijvoorbeeld perfect mee-eten bij Ferm.

Daarnaast zetten we de talenten van onze gasten in voor de lokale gemeenschap. Het zit in ons DNA om de lokale gemeenschap te betrekken bij wat we doen. We willen buurt maken. We hebben een buurtwerker aangenomen, verder contact gelegd met de gemeente, de politie, nog andere diensten... En dan hebben we gekeken: wat kunnen we doen voor de buurt? Op een jaar tijd organiseerden we al verschillende buurtmomenten: ontbijtmomenten, wandelingen en een straatfestival met rommelmarkt. We riep ook de Molenveldgazet in het leven. Dat is een maandelijkse krant waarvan de buurtbewoners zelf de inhoud voeden. Iemand bij de gemeente Herent doet de eindredactie en we geven het uit op 1600 exemplaren. De gasten van Oostrem en het Zavelhuis verspreiden de krant over de brievenbussen. Het Zavelhuis en Ferm kunnen intussen trouwens rekenen op heel wat vrijwilligers uit de buurt. Dus dat werkt ook. Via Mooimakers ruimen we zwerfvuil op in de buurt en nu willen we een buurthuis realiseren. Dat moet voor nog meer verankering zorgen. Het zijn allemaal waardevolle dingen, maar bij Oost-

rem willen we een stap verderzetten. We willen die aanpak structureel verankeren en het zorglandschap drastisch veranderen.”

Op welke manier?

“Door buurten overal in Vlaanderen maximaal te betrekken bij de zorg. Waar ik in geloof is dat je door kleine acties te ondernemen in een buurt, de omgeving kan betrekken bij mensen met een bepaalde kwetsbaarheid die er wonen. Dat kan heel breed gaan. We lezen in studies dat 43% van de mensen met gevoelens van eenzaamheid en isolement kampt. Oke, is dat ook zo in deze buurt x? Hoe bieden we daar een antwoord op? We kunnen dan een buurtlokaal oprichten. Heeft iemand zorgnoden, maar is de woning niet aanpasbaar? We kunnen dan een aangepaste badkamer in het gemeenschapscentrum ter beschikking stellen.

Ik wil eigenlijk dat we die aanpak van Zorgzame Buurten toepassen in alle bestaande buurten, zodat mensen met een beperkte zorgnood hun eigen buurt niet moeten verlaten. Je vertrekt vanuit het gegeven dat die mensen in hun eigen buurt gekend zijn. En dan ga je met de krachten van die buurt aan de slag.”

Wat zijn de voordelen van die aanpak?

“We organiseren de zorg- en dienstverlening efficiënt, intersectoraal afgestemd, toegankelijk op maat van de gebruiker en betaalbaar. We vertrekken van ontschotting en netwerken, beleidsdomeinen overschrijdend. Ontschotting is het sleutelwoord. We kijken over de muur heen. We willen dat verschillende entiteiten en sectoren voluit samenwerken. Op die manier kunnen we diverse en zware gezondheidsproblemen het hoofd bieden en een grote wooncontinuïteit verzekeren in de buurt.

We zien onszelf daarin als puzzelstuk. Waarbij mensen bij ons komen wonen en we ondersteuning aan huis bieden. We bouwen daarrond een heel netwerk en we passen ons aan aan hoe de buurt evolueert.”

Zijn jullie daar al mee bezig?

“Volop. Stad Leuven stelde in mei 2021 een grond in Kessel-Lo ter beschikking om ofwel betaalbaar wonen ofwel zorgwonen te realiseren. Binnen de maand heb ik verschillende organisaties, buiten de gehandicaptenzorg, rond de tafel gekregen: De Wingerd, innovatieve voorziening voor mensen met dementie. De Wissel, bijzondere jeugdzorg. Zorg Leuven, overkoepeling van kinderdagverblijven, pu-

blieke woonzorgcentra en thuiszorgdiensten en het Stadsmakersfonds, een coöperatief fonds voor herbestemmingen. Samen richtten we een coöperatie met sociaal oogmerk op: Livez, Leuvense Initiatieven Voor Eerlijke Zorg, in nauwe samenwerking met Miss Miyagi, een ethische vastgoedbegeleider. We overtuigden onze raden van bestuur om elk 300.000 euro te investeren in dit project en stelden ons kandidaat. Zo hadden we meteen 1.500.000 euro aan startkapitaal om het plan te realiseren. Met als idee 'we proberen ervoor te zorgen dat de mensen die in die buurt wonen en een bepaalde kwetsbaarheid oplopen, in hun eigen buurt oud kunnen worden.'

Hoe? Onder andere door woonentiteiten bij te bouwen volgens de principes van universal design. Zo kunnen we de woonsten de hele tijd aanpassen aan de doorheen de jaren wijzigende zorgbehoeften van de buurt. We bouwen er ook een gemeenschapscentrum. Het project heet De Boomgaard en we merken dat de buurtbewoners, waarvan ikzelf niet toevallig een ben, het met veel vertrouwen onthalen."

Ambitieuw. Hoe realistisch is het dat we binnenkort allemaal in zo'n buurt betrokken worden en erin oud worden?

"Persoonlijk denk ik: heel realistisch. Onze systemen naderen hun einde. We bevinden ons in een periode van maatschappelijke transitie. 15.000 mensen wachten op een zorgbudget. Ik werk al veertig jaar in de sector en heb het nooit anders geweten. Maar niet alleen in de zorg, ook qua energie, migratie, onderwijs... Iedereen kreunt en de klassieke formules gaan de problemen niet meer oplossen. Het is het juiste moment om een positief alternatief aan te bieden en een aantal zaken structureel anders aan te pakken. In onze sector merk ik dat er meer en meer vraag komt naar projecten die zich situeren in de natuurlijke omgeving van zorgbehoevenden. Bijna niemand wil vandaag nog in een klassiek woonzorgcentrum gaan wonen, bijvoorbeeld. Dat is heel zelden een positieve keuze. De businessmodellen veranderen. Met Oostrem maken we deel uit van de CV SO Kwaito. Dat is een ondernemersplatform van vooruitstrevende voorzieningen die het zorglandschap anders willen inkleuren en duurzamer willen maken. Zowel CV Livez als CV Kwaito zetten breed in op samenwerking en zijn

in gesprek met beleidsmakers op elk niveau: van gemeentelijk tot federaal. Die mensen zijn stuk voor stuk enthousiast, zonder uitzondering."

Voor meer informatie over het project 'Zorgzame Buurten', ga naar www.zorgzamebuurten.be.

Wil je zelf ook de tools in handen krijgen om van elk samenwerkingsverband een succes te maken, dan kun je tijdens de driedaagse bootcamp 'De kracht van Samenwerken' van Groeilabz aan de slag met je eigen case. Meer informatie: www.groeilabz.be/aanbod.

De Hospiscore: hoe zorgzaam is jouw buurt?

"We sturen een nieuw begrip de wereld in: de Hospiscore", vertelt Mario. "Het is de mate waarin een buurt in staat is om kwetsbaarheden die ter plaatse opleven het hoofd te bieden. Hoe meer, hoe hoger de score."

Elke buurt krijgt een Hospiscore. Van daaruit vertrekken we om buurten te versterken. We hebben een wetenschappelijke raad opgericht met academici van verschillende universiteiten. Zij geven het project en de Hospiscore wetenschappelijke fundamenteën. Ik besef dat het ambitieus is, maar de zorg zal zich op deze manier moeten ontwikkelen. Hopelijk vindt het begrip brede ingang."

Mounir Samuel: Je mag ook niets meer zeggen - Een nieuwe taal voor een nieuwe tijd

In deze moeilijke tijden waarin de samenleving diep verdeeld is en veel bedrijven en organisaties met grote uitdagingen worstelen zullen keuzes moeten worden gemaakt, voor die er simpelweg niet meer zijn. We hebben woorden nodig die helpen datgene te benoemen wat onbenoembaar lijkt, en methodes en manieren om met elkaar in gesprek te gaan én te blijven. Een samenlevingsmodel dat eindelijk iedereen en alles een gelijkwaardige plek aan tafel geeft.

We zullen pijnlijke, noodzakelijke gesprekken moeten voeren. Maar wie weet eigenlijk nog wat je wel en niet tegen wie mag zeggen en hoe dat te doen? Volgens politicoloog, veelvoudig bekroond journalist, cultureel ondernemer en auteur Mounir Samuel is er een taal nodig die niet alleen recht doet aan de werkelijkheid, maar ook recht brengt. Die taal presenteert hij in het boek 'Je mag ook niets meer zeggen: een nieuwe taal voor een nieuwe tijd'. Door de Nederlandse taal te ontleden legt Mounir Samuel niet alleen grote systematische problemen in Vlaanderen en Nederland bloot, maar biedt hij ook concrete interventies. Hij geeft woorden aan de verzwegen geschiedenis, toont de effecten van het huidige diversiteits- en inclusiedenken, komt met heldere interventies hoe een representatiecorrectie door te voeren, maakt de doorwerking van diplomatie duidelijk, komt met een nieuwe wereldkaart en bijhorend gedekoloniseerd perspectief en toont aan waarom een 'kantoorjungle' voor de een, voor de ander toch echt een 'kantoorjungle' is. Mounir Samuel presenteert geen checklist of verbodenwoordenlijst, maar vijftien waarden zoals 'een persoon heeft een beperking maar is niet beperkt', 'dekoloniseer de Nederlandse taal', 'doorbreek het zwart-wit denken', 'expertise en identiteit zijn verschillende zaken', 'de nieuwe taal maakt excuses'. Vervolgens geeft hij iedere waarde een vertaalslag per beroepsgroep en sector. Hij geeft ook concrete aanbevelingen. Hoe spreek je je publiek aan in een brief? Wat zijn goede genderinclusieve alternatieven? Hoe kun je als bedrijf actief mensen van kleur aannemen zonder hen tot een diversiteitsvinkje te maken? Hieronder enkele aanbevelingen uit het hoofdstuk 'Toegankelijkheid & validisme':

Foto: Nienke van Denderen

- Verhef je stem niet tegen iemand die aangeeft slechtziend te zijn en spreek niet kinderlijk tegen een persoon in een rolstoel. Communiceer op gelijke hoogte.
- Iemand met een beperking neemt vaak iemand mee voor de gezelligheid. Eventueel kan deze plus één de persoon met een beperking assisteren. Spreek in het laatste geval van een 'ondersteuner' en niet van een 'begeleider'.
- Maak waar mogelijk oogcontact en spreek de persoon met de beperking rechtstreeks aan in plaats van het woord te richten tot de ondersteuner of de tolk Nederlandse gebarentaal.
- Gebruik – indien gewenst en noodzakelijk – het woord 'beperking', tenzij de personen in kwestie voorkeur geven aan een andere term of uitdrukking.
- Focus op wat een persoon wel kan, in plaats van die te reduceren tot waar het hun aan zou ontbreken. Spreek dus niet van zwakbegaafd maar andersbegaafd, of, mooier nog: andersbekwaam.
- Een persoon heeft een beperking, maar is niet diens beperking. Het is dus niet de dove of de blinde, maar een persoon met een auditieve of visuele beperking.
- Het is tolk Nederlandse gebarentaal of tolk Vlaamse gebarentaal, in plaats van doventolk of gebarentolk.
- Het is rolstoelgebruiker in plaats van 'die rolstoel', 'rolstoeler' of 'rolstoelrijder'.

Mounir Samuel, Je mag ook niets meer zeggen. Een nieuwe taal voor een nieuwe tijd.
Uitgeverij Nieuw Amsterdam, 2023, 368 blzn., ISBN: 9789046829394, €24,99.